

Een tweede verkenning naar het voorkomen van de Wespendif in de Kempen: 2002

JACQUES VAN KESSEL & PIETER WOUTERS

In navolging op de eerste verkenning in 2001 is ook in 2002 weer intensief gekeken naar Wespendifen in verschillende bosgebieden in de Kempen.

Inleiding

Er is dit jaar geprobeerd om ook zoveel mogelijk de plaatsen te bezoeken die in 2001 niet of in mindere mate zijn bezocht. Ook waren er in 2002 weer twee bosgebieden waar vanaf mei tot en met augustus bijna wekelijks is gekeken naar Wespendifen. Dit zijn Buikheide-Halve Mijl (Vessem-Veldhoven) en de Sprankelbossen (Steensel-Veldhoven).

Methode

In de periode van 13 juli t/m 18 augustus is dagelijks naar Wespendifen gekeken op verschillende plaatsen in de Kempen. Dit werd gedaan door te posten op een lokatie met goed uitzicht over een bosgebied, en daar zo'n 3-6 uur te blijven zitten. Hierbij werd steeds de horizon en de lucht op vliegende Wespendifen afgezocht. Als er in een bosgebied Wespendifen voorkomen dan kun je na 2-3 uur waarnemen in juli en augustus vrijwel zeker een exemplaar zien. Als je niets ziet kun je dit zonodig nog een keer later herhalen.

Ook dit jaar is alleen gepost op dagen met redelijk mooi weer zonder neerslag en of harde wind. De waarnemingen zijn steeds zo nauwkeurig mogelijk op een stafkaart ingetekend met vermelding waar de vogel vandaan kwam en waar deze naar toe vloog, en of hij wel of geen prooi droeg. Als dit mogelijk was is er ook steeds een tekening van de onderkant van de vleugel gemaakt (zie bijlage 1). Als men op een waarnemingspunt meerdere exemplaren ziet kan men met deze methode vaststellen of het om dezelfde of meerdere vogels gaat.

Deze methode wordt al 7 jaar toegepast in het bosgebied Buikheide-Halve Mijl (500 ha.). Nadeel van deze methode is wel dat je vanaf de grond niet zo nauwkeurig kunt zien waar een vogel naar toe vliegt als vanuit een boomtop. Vanuit hoge bomen waarnemen en intekenen is natuurlijk veel nauwkeuriger. Maar helaas ook dit jaar is er vrijwel geen "topwerk" verricht omdat de meeste van ons hoogtevrees hebben! Ook zijn zoveel mogelijk schetsen van vleugelpatronen gemaakt van waargenomen Wespendifen.

Resultaten

In de periode juli-aug. 2002 zijn totaal 33 verschillende territoria vastgesteld aan de hand van waargenomen Wespendifen (zie tabel 1 en figuur 1). Naast de bekende naaldbossen blijken ook een aantal kleinere beekdalbossen in de Kempen erg in trek te zijn bij Wespendifen. Hoewel in 2002 niet echt specifiek naar nesten is gezocht, zijn er toch nog 5 nesten gevonden binnen ons werkgebied:

- Bossen ten noord-oosten van Netersel: 1 nest met 2 jongen.
- Bossen omgeving Lage Mierde: 1 nest met 1 jong.
- Gemeentebossen Eersel: 1 nest met 1 jong (geringd).
- Bosgebied ten noord-westen van Netersel: 1 nest gevonden zonder eieren.
- Tussen Vessem en Middelbeers: 1 nest gevonden zonder eieren.

Naast deze nestvondsten zijn er tijdens het posten nog een aantal waarnemingen gedaan van voedseldragende Wespendienven wat duidt op een nest in de buurt en dus zeker broedend (Van Maanen 2000):

- Molenheide Geldrop-Mierlo
- Cartierheide Eersel - Hapert
- Weebosch-Stevensbergen Bergeijk
- Groote Heide Heeze-Geldrop
- De Pan Sterksel
- Gemeentebossen Eersel

Ook is het vanzelfsprekend dat waarnemingen van vliegende Wespendienven met nestmateriaal erg belangrijk zijn. Zo hebben we een waarneming uit juli van een zeer laag vliegende Wespendief met een grote verse tak eikenloof in zijn klauwen, deze waarneming leidde dan ook enkele dagen later tot een nestvondst

Het aantal waarnemingen van onvolwassen Wespendienven is minimaal ook in de buurt van de nestplaatsen. Het zijn erg onopvallende vogels. We hebben slechts 1 maal een onvolwassen vogel waargenomen in augustus en wel aan de

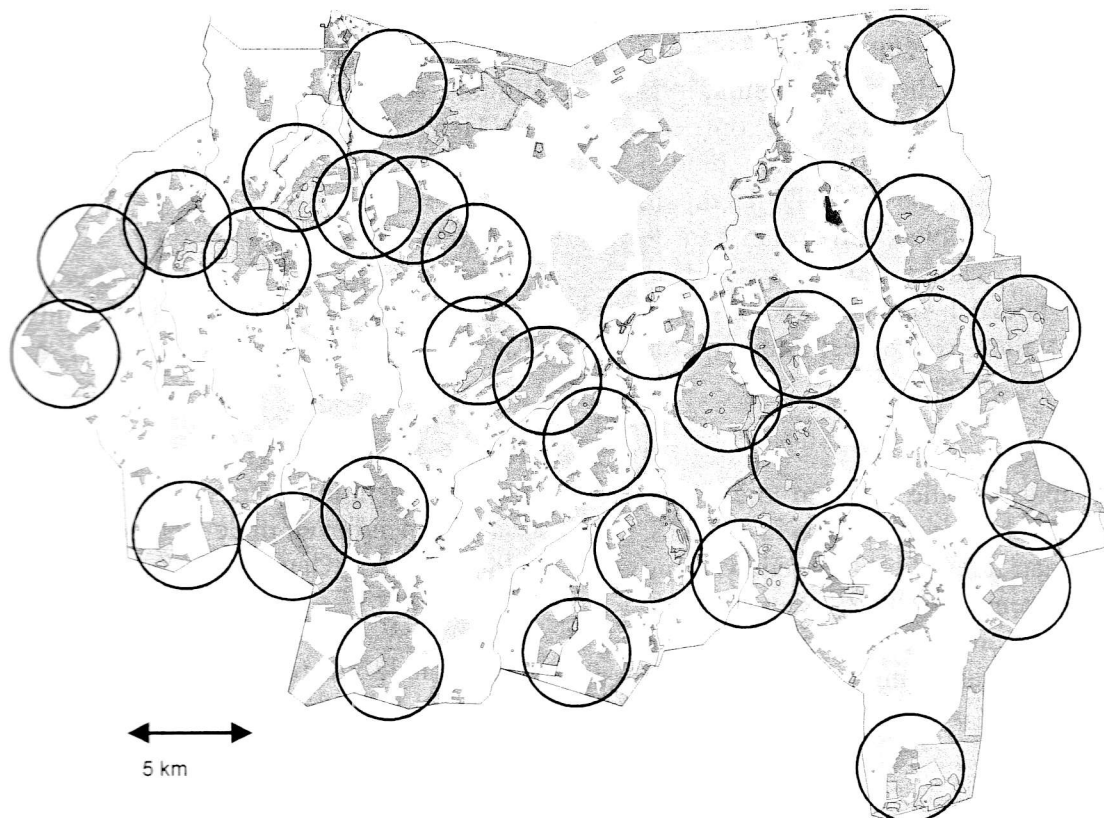
zuidkant van het Groot Meer (Vessem). En dit is waarschijnlijk nog gebeurd omdat hier vaak werd gepost.

Op maar liefst 11 lokaties werden na een of meerdere dagen posten zelfs meer dan 2 Wespendienven waargenomen (tabel 1). Wat maar weer eens duidelijk maakt dat de diverse territoria elkaar overlappen.

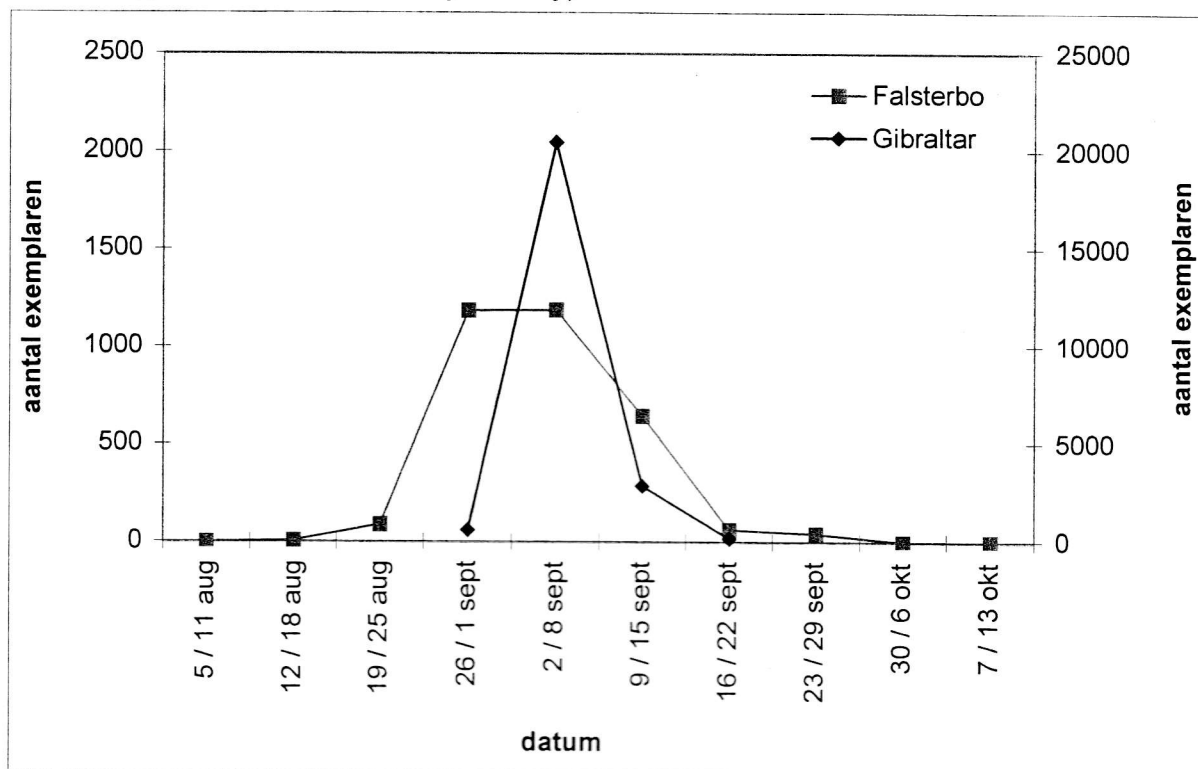
Doortrek van Wespendienven in voor- en najaar.

We merken hier in de Kempen jaarlijks maar weinig van doortrekkende Wespendienven in het voorjaar. Uitzondering is 3 mei 2002, toen werden op de Landschotse Heide 12 doortrekkende Wespendienven gezien. In het najaar worden wel regelmatig doortrekkers waargenomen, maar nooit in grote aantallen. Een uitzondering hierop zijn 2 dagen in september 2002, toen wel hoge aantallen werden gezien. Op 3 september bij het Ringselven Budel Dorplein totaal 37 ex. doortrekkend. Op 4 september totaal 145 ex. doortrekkend gezien tussen 12.45 en 13.30 uur, steeds in groepjes van 5-10

Figuur 1: Overzicht van de aangetroffen Wespendief territoria in 2002.

Figuur 2: Doortrek van de Wespendif in Falsterbo linkse y-as (Bron: Skanes Ornitologiska Forening, Zweden) en in Gibraltar rechtse y-as (bron: The Gibraltar Ornithological & Natural History Society).

stuks en een groep van maar liefst 80 stuks (med. Ruud Bouwman). Waarschijnlijk heeft dit te maken met een sterke doortrek van scandinavische vogels (figuur 2).

Plannen voor een nieuw onderzoek in de Kempen in 2003

Voor 2003 is het de bedoeling, mits er voldoende waarnemers zijn, om een groot proefgebied te onderzoeken binnen het werkgebied van de VWG De Kempen. Binnen dit proefgebied willen dan aan de hand van vleugeltekeningen gaan vaststellen hoeveel vogels er voorkomen. Daarnaast willen we zoveel mogelijk de nesten gaan opsporen.

Dankwoord

Dank aan alle mensen die waarnemingen hebben ingestuurd via ORNIS. Ook dank aan allen die hun medewerking hebben verleend in 2002: Peer van de Akker, Wil Beeren, Rob Bouwman, Wim Deeben, Dirk van Dingenen, Carlo van

Dooren, Kees Goudsmits, Piet van Hapen, Tom Heijnen Frans Huijbers, Bep Janssen, Klaas de Jonge, Robert Kastelijns, Piet van de Krieken, Wilma Meurs, Marijke Neggers, Geert Sanders, Ron Schippers, Marc Sloendregt, Jap Smits, Wil de Veer, Els de Veer, Nico Venema, Roel Winters en Jan Wouters. Tenslotte dank aan Henk Munsters voor het beschikbaar stellen van enkele fraaie dia's.

Literatuur

- Bijlsma, R.G., 1997. Handleiding veldonderzoek roofvogels. Vogelbescherming - Werkgroep Roofvogels Nederland. KNNV Uitgeverij.
- Kessel, J. van & P. Wouters, 2001. Een eerste verkenning naar het voorkomen van Wespendifen in de Kempen in 2001. *Blauwe Klauwier* 27 (2): 7-11
- Maanen, W. van, 2000. Reproductiestrategie van de Wespendif *Pernis apivorus* in Noord-Nederland. *Limosa* 73: 81-86.

Tabel 1: Onderzochte gebieden met aantal waargenomen exemplaren en geschat aantal territoria in het desbetreffende gebied in 2002.

Gebied (gemeente)	Aantal exemplaren	Aantal territoria	Geschat aantal territoria
Herdgang - Utrecht noord-oost (Esbeek)	2	1	1
Moerbleek – Utrecht zuid-west (Hooge Mierde)	2	1	1
Tulder - Utrecht noord-west (Lage Mierde)	3	1	1
Beerse Broek (Netersel)	2	1	1
Landschotse Heide (Middelbeers)	2	1	1
Oirschotse Heide noord-oost (Oirschot-Eindhoven)	0	0	1
Oirschotse Heide NW (Oostelbeers)	1	1	1
Omgeving Vessem (Middelbeers)	2	1	1
Buikheide-Halve Mijl (Vessem-Veldhoven)	5	1-2	1-2
De Pan (Maarheeze-Sterksel)	3	1	1
Bossen Hugterheide (Maarheeze)	1	1	1
Sprankelbossen (Eersel – Veldhoven)	3	1	1
Hocht-Dommelbeemden (Veldhoven – Waalre)	2	1	1
Bossen Kamerven zuid (Nuenen)	2	1	1
Collse Zegge (Eindhoven-Geldrop)	2	1	1
Moeren-Grote Cirkel-Kroonven (Reusel)	3	1	1
Boswachterij De Kempen west (Hapert)	1	1	1
Cartierheide (Hapert)	4	1	1
Weebosch west + Bosscher Weijer (Bergeijk)	1	1	1
Omgeving Knegsel (Eersel)	1	1	1
Visvijvers Bergeijk + De Plateaux (Bergeijk)	3	1	1
Groote Heide (Heeze-Geldrop)	3	1	1
Enderheide (Riethoven)	1	1	1
Malpie Heide (Valkenswaard)	2	1	1
Visvijvers Valkenswaard (Valkenswaard)	2	1	1
Leenderbos (Leende)	3	2	2
Bossen Molenheide (Geldrop-Mierlo)	1	1	1
Hubertusbossen (Heeze)	2	1	1
Strabrechtse Heide (Heeze)	4	2	2
Soerendonksgoor - Strijperheg (Soerendonk)	1	1	1
De Hoort (Budel)	5	1	1
Weerter- en Budelerbergen (Budel)	0	0	1
Totaal	69	32-33	34-35

Wespandief.
(Foto: Henk Munsters)

Bijlage 1: Schetsen van Wespendienven in de Kempen in 2002.

